ANALIZA ELEKTROENERGETSKOG SUSTAVA

Predavanje br. 10.

PROBLEMATIKA KRATKOG SPOJA

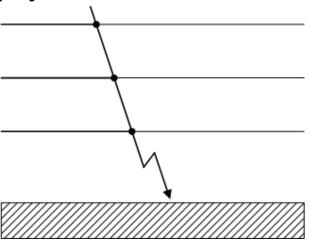
- Dvije vrste kvarova:
  - 1. Uzdužni kvarovi prekid vodiča
  - 2. Poprečni kvarovi proboj izolacije (Ovi kvarovi nazivaju se kratki spojevi)
- Uzroci kratkih spojeva:
  - 1. Slom izolacije
    - a) Zbog povećanja električnog naprezanja
    - b) Zbog smanjenja čvrstoće izolacije
    - c) Zbog kombinacije uzroka pod a) i b)

– Električna naprezanja izolacije:

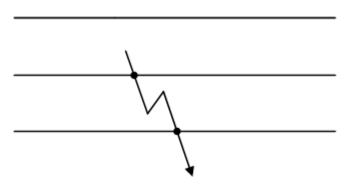
- a) Pogonski napon
- b) Povišenje napona (Ferantijev efekt, zemljospoj)
- c) Unutrašnji prenaponi (sklapanje, ferorezonancija)
- d) Atmosferski prenaponi
- e) Utjecaj mreže višeg napona (najgori: dodir)

VRSTE KRATKIH SPOJEVA

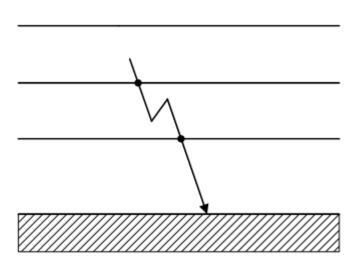
a) Tropolni kratki spoj

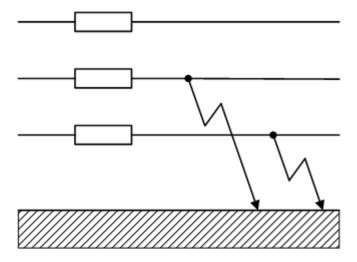
b) Dvopolni kratki spoj

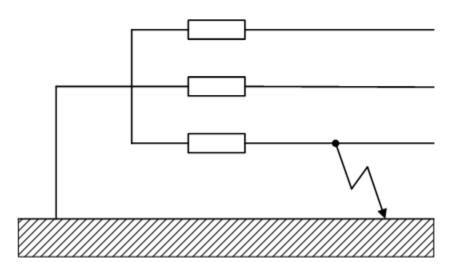
c) Dvopolni kratki spoj sa zemljom

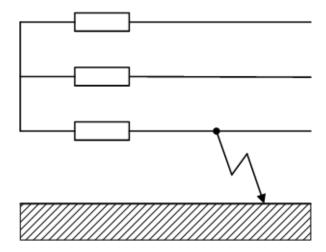
d) Dvostruki zemljospoj neuzemljene mreže

e) Jednopolni kratki spoj

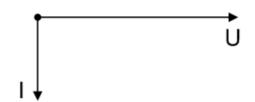
f) Zemljospoj

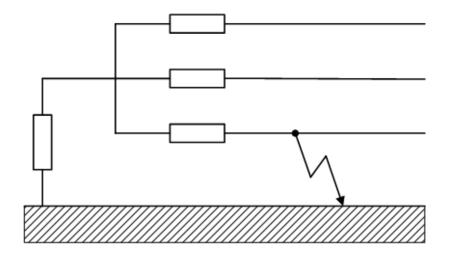
Vektorska slika (kvalitativna):

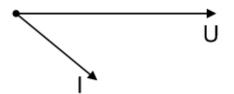
Zemljospoj (mreža uzemljena Zemljospoj (izolirana mreža) preko induktiviteta)

Mreža uzemljena direktno

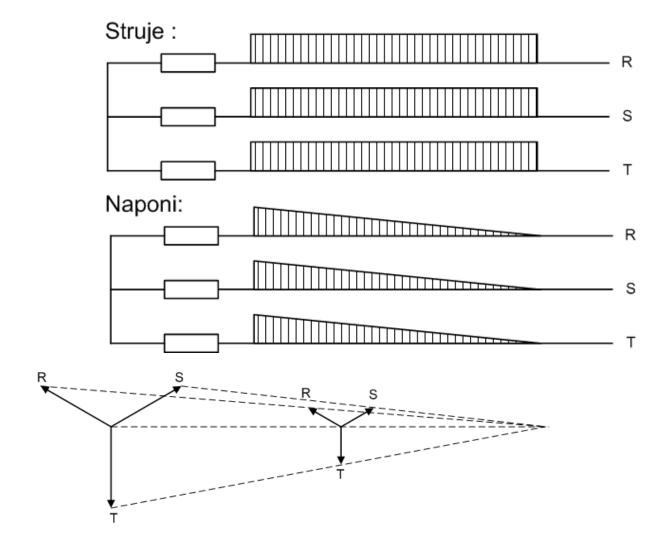
Mreža uzemljena preko otpora

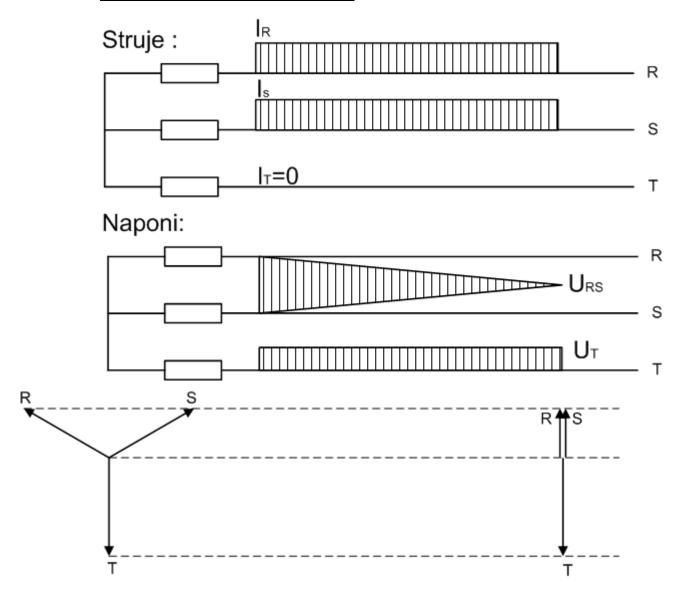

Vektorske slike kratkog spoja:

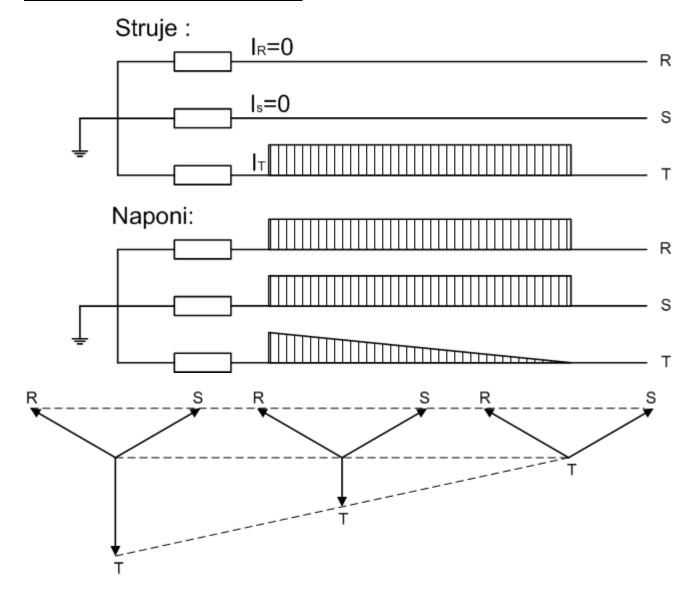
TROPOLNI KRATKI SPOJ

- DVOPOLNI KRATKI SPOJ

- JEDNOPOLNI KRATKI SPOJ

• RELEJNA ZAŠTITA

Uređaji koji automatski upravljaju iskapčanjem u mreži ako nastane kratki spoj

– Zahtjevi:

- 1. Osjetljivost
- 2. Kritičnost
- 3. Brzina
- 4. Selektivnost
- 5. Pouzdanost (rezerva)

• Generacije uređaja za zaštitu od kratkog spoja

Generacija	Uređaj	Način mjerenja	Udešavanje vremeske zaštite	Kriterij za djelovanje
1	Osigurači	Primarno	Donekle	Nadstrujno
2	Okidači	Primarno	Grubo	Nadstrujno ili podnaponski
3	Elektromehanički releji	Sekundarno	Dobro	Složen
4	Statički releji	Sekundarno	Fino	Složen
5	Kompjutori (numerički)	Daljinsko	Egzaktno po potrebi	Proizvoljno

SIMETRIČNE KOMPONENTE

$$a = -\frac{1}{2} + j\frac{\sqrt{3}}{2}$$
$$a^{2} = -\frac{1}{2} - j\frac{\sqrt{3}}{2}$$

MATEMATIČKI MODEL KRATKOG SPOJA

 Prije nastanka kratkog spoja mreža se matematički prikazuje pomoću MATRIČNE JEDNADŽBE. To se naziva stanje u ZDRAVOJ MREŽI.

$$egin{bmatrix} U_1 \ U_2 \ dots \ U_m \ dots \ U_n \ \end{bmatrix} = egin{bmatrix} Z_{11} & \cdots & Z_{1n} \ dots & \ddots & dots \ Z_{n1} & \cdots & Z_{nn} \ \end{bmatrix} \cdot egin{bmatrix} I_1 \ I_2 \ dots \ I_n \ \end{bmatrix}$$

Vektor napona čvorišta U^z se dobije umnoškom matrice impedancije čvorišta zdrave mreže i vektora struja koje ulaze u čvorište. Struje su struje generatora i/ili potrošača. Matricu impedancije čvorišta dobije se inverzijom matrice admitancije čvorišta u koju su ušle sve admitancije (vodovi, generatori, transformatori, i potrošači).

Model električnih prilika u bolesnoj mreži

$$egin{bmatrix} egin{bmatrix} egin{align*} egin{align*$$

$$I_k = -I_m$$

Za tropolni kratki spoj:

$$dU_{m} = 0$$

$$0 = U_{m}^{z} + dZ_{mm} \cdot I_{m}$$

$$I_{m} = -\frac{U_{m}^{z}}{dZ_{mm}}$$

$$egin{array}{c|c} dU_1 & B & U_1^z - rac{dZ_{1m}}{dZ_{mm}} \cdot U_m^z \ dots & dots \ dU_m & dots \ dU_n & dots \ U_n^z - rac{dZ_{nm}}{dZ_{mm}} \cdot U_m^z \ \end{array}$$

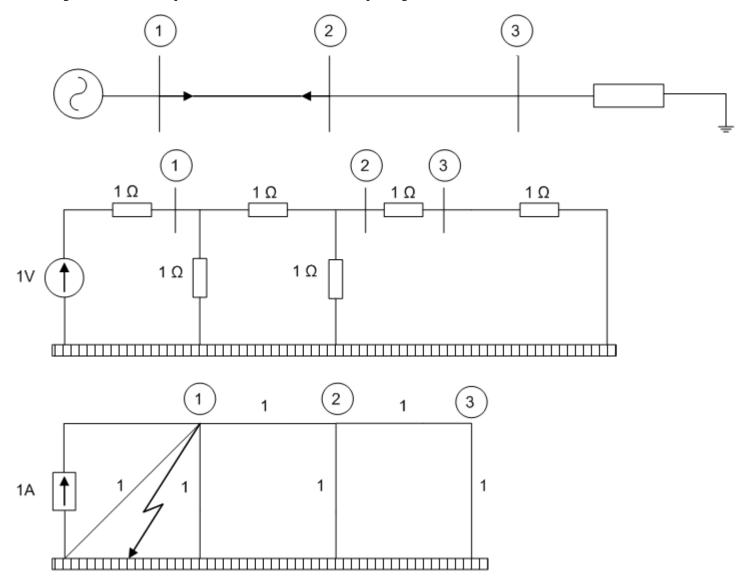
Ako postoji nesimetrični kratki spoj:

$${}^{d}U = \begin{vmatrix} {}^{d}U_{1} \\ \vdots \\ {}^{d}U_{m} \\ \vdots \\ {}^{d}U_{n} \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} {}^{d}Z_{11} & \cdots & {}^{d}Z_{1n} \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ {}^{d}Z_{n1} & \cdots & {}^{d}Z_{nn} \end{vmatrix} \cdot \left\{ \begin{vmatrix} {}^{d}I_{1} \\ {}^{d}I_{2} \\ \vdots \\ {}^{d}I_{n} \end{vmatrix} + \begin{vmatrix} {}^{d}I_{m} \\ \vdots \\ {}^{d}I_{n} \end{vmatrix} \right\}$$

$$iU = \begin{vmatrix} iU_1 \\ \vdots \\ iU_m \\ \vdots \\ iU_n \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} iZ_{11} & \cdots & iZ_{1n} \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ iZ_{n1} & \cdots & iZ_{nn} \end{vmatrix} \cdot \begin{vmatrix} 0 \\ 0 \\ \vdots \\ iI_m \\ \vdots \\ 0 \end{vmatrix}$$

$${}^{0}U = \begin{vmatrix} {}^{0}U_{1} \\ \vdots \\ {}^{0}U_{m} \\ \vdots \\ {}^{0}U_{n} \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} {}^{0}Z_{11} & \cdots & {}^{0}Z_{1n} \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ {}^{0}Z_{n1} & \cdots & {}^{0}Z_{nn} \end{vmatrix} \cdot \begin{vmatrix} {}^{0}U_{1} \\ \vdots \\ {}^{0}I_{m} \\ \vdots \\ {}^{0}U_{n} \end{vmatrix}$$

• Primjer: Tropolni kratki spoj

$$Y = \begin{vmatrix} 3 & -1 & 0 \\ -1 & 3 & -1 \\ 0 & -1 & 2 \end{vmatrix}$$

$$Y^{(1)} = \begin{vmatrix} 3 & -1 & 0 \\ -1 & 3 - \frac{1}{2} & \frac{1}{2} \\ 0 & -\frac{1}{2} & \frac{1}{2} \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} 3 & -1 & 0 \\ -1 & \frac{5}{2} & \frac{1}{2} \\ 0 & -\frac{1}{2} & \frac{1}{2} \end{vmatrix}$$

$$Y^{(2)} = \begin{vmatrix} \frac{1}{3} & -\frac{1}{3} & 0 \\ \frac{1}{3} & \frac{5}{2} - \frac{1}{3} & \frac{1}{2} \\ 0 & -\frac{1}{2} & \frac{1}{2} \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} \frac{1}{3} & -\frac{1}{3} & 0 \\ \frac{1}{3} & \frac{13}{6} & \frac{1}{2} \\ 0 & -\frac{1}{2} & \frac{1}{2} \end{vmatrix}$$

$$Y^{(3)} = \begin{vmatrix} 0.385 & 0.154 & 0.077 \\ 0.154 & 0.461 & 0.23 \\ 0.077 & 0.23 & 0.615 \end{vmatrix} = Z$$

$$\begin{vmatrix} {}^dU_1 \\ {}^dU_2 \\ {}^dU_3 \end{vmatrix}^B = |Z| \cdot \begin{vmatrix} 1 \\ 0 \\ 0 \end{vmatrix} + |Z| \cdot \begin{vmatrix} 1 \\ 0 \\ 0 \end{vmatrix}$$

$$\begin{vmatrix} {}^{d}U_{1} \\ {}^{d}U_{2} \\ {}^{d}U_{3} \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} 0.385 \\ 0.154 \\ 0.077 \end{vmatrix} + \begin{vmatrix} 0.385 \cdot {}^{d}I_{1} \\ 0.154 \cdot {}^{d}I_{1} \\ 0.077 \cdot {}^{d}I_{1} \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} 0 \\ 0 \\ 0 \end{vmatrix}$$

$${}^{d}U_{1} = 0.385 + 0.385 \cdot {}^{d}I_{1} = 0$$

$${}^{d}I_{1} = -1$$

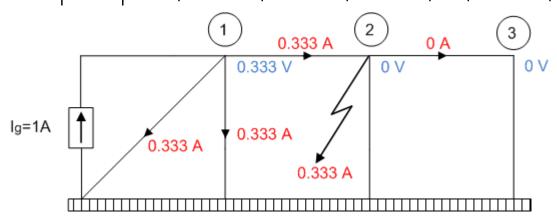
Struje generatora: 1A; Svi naponi: 0.

Kratki spoj u čvorištu 2.

$$^{d}U^{B} = 0 = 0.154 \cdot 1 + 0.461 \cdot {^{d}I_{2}}$$

$$^{d}I_{2} = -\frac{0.154}{0.461}A = -0.334A$$

$$\begin{vmatrix} {}^{d}U_{1} \\ {}^{d}U_{2} \\ {}^{d}U_{3} \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} 0.385 \\ 0.154 \\ 0.077 \end{vmatrix} - |Z| \cdot \begin{vmatrix} 0 \\ 0.334 \\ 0 \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} 0.333 \\ 0 \\ 0 \end{vmatrix}$$

Izvor daje: 1 A-0.333 A= 0.667 A

Kratki spoj u čvorištu 3.

$$\begin{vmatrix} {}^{d}U_{1} \\ {}^{d}U_{2} \\ {}^{d}U_{3} \end{vmatrix}^{B} = \begin{vmatrix} {}^{d}U_{1} \\ {}^{d}U_{2} \\ {}^{d}U_{3} \end{vmatrix}^{Z} + |Z| \cdot \begin{vmatrix} 0 \\ 0 \\ I_{3} \end{vmatrix}$$

$$\begin{vmatrix} {}^{d}U_{1} \\ {}^{d}U_{2} \\ {}^{d}U_{3} \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} 0.385 \\ 0.154 \\ 0.077 \end{vmatrix} + \begin{vmatrix} Z_{13} \cdot {}^{d}I_{3} \\ Z_{23} \cdot {}^{d}I_{3} \\ Z_{33} \cdot {}^{d}I_{3} \end{vmatrix}$$

$${}^{d}U_{3}^{B} = 0 = 0.077 + Z_{33} \cdot {}^{d}I_{3}$$
 ${}^{d}I_{3} = -\frac{0.077}{0.615} A = -0.125 A$

$$\begin{vmatrix} {}^{d}U_{1} \\ {}^{d}U_{2} \\ {}^{d}U_{3} \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} 0.385 \\ 0.154 \\ 0.077 \end{vmatrix} + \begin{vmatrix} 0.077 \cdot (-0.125) \\ 0.23 \cdot (-0.125) \\ 0.615 \cdot (-0.125) \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} 0.375 \\ 0.125 \\ 0 \end{vmatrix}$$

